

Ο Στρατηγικός Σχεδιασμός, η Εφαρμογή και τα Αποτελέσματα ενός Ολοκληρωμένου Σχεδίου Ανάπτυξης μιας Ορεινής Κοινότητας στην Ελλάδα: Νυμφαίο Ν. Φλώρινας

Κάλφας Γ. Δημήτριος

MSc Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος

Φλώρινα, Ελλάδα, Κοντοπούλου 45

kalfdimi@otenet.gr

Περίληψη

Η εργασία θέτει την προβληματική σχετικά με τη δυνατότητα σχεδιασμού και υλοποίησης ολοκληρωμένων και βιώσιμων αναπτυξιακών σχεδίων από τοπικούς φορείς και ειδικότερα Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης Α΄ Βαθμού (ΟΤΑ – Κοινότητα) στην Ελληνική πραγματικότητα. Στη βάση αυτή λαμβάνεται ως παράδειγμα η Κοινότητα Νυμφαίου Νομού Φλώρινας.

Αρχικά, εξετάζονται μέσω δευτερογενών στοιχείων ο σχεδιασμός και οι δράσεις – ενέργειες της Κοινότητας για την αναστήλωση, συντήρηση και αναβίωση του οικισμού του Νυμφαίου με στρατηγικό στόχο την αειφορική αξιοποίησή του ως αγροτουριστικού προορισμού. Στη συνέχεια, μέσω πρωτογενούς έρευνας σε δείγμα 284 επισκεπτών – τουριστών του Νυμφαίου παρουσιάζονται τα αποτελέσματα του όλου σχεδίου στηριζόμενα στις απόψεις και την ικανοποίηση των επισκεπτών για το αγροτουριστικό προϊόν της περιοχής.

Ο άνθρωπος είναι το θεμέλιο αυτού του Στρατηγικού σχεδίου. Ο ίδιος ο πολίτης, η συμμετοχή του αλλά και η συμβολή όλων ως ενιαίου κοινωνικού συνόλου του οικισμού αποτελούσε και αποτελεί το πιο κρίσιμο και καθοριστικό στοιχείο για την επιτυχία του σχεδίου αλλά και της συνέχισής του. Μέσα από τον στρατηγικό σχεδιασμό του Νυμφαίου γίνεται προσπάθεια να καταδειχθεί η αναγκαιότητα επαναπροσδιορισμού της σχέσης των κατοίκων των ορεινών περιοχών με το φυσικό περιβάλλον μέσα και γύρω από τους οικισμούς και η ταυτόχρονη απαίτηση για ενεργή συμμετοχή των πολιτών στα ζητήματα σχεδιασμού και τους μηχανισμούς λήψης αποφάσεων για θέματα βιώσιμης – αειφορικής ανάπτυξης, αφού αυτά αφορούν και διαμορφώνουν σε σημαντικό βαθμό τους όρους και την ποιότητα διαβίωσης στις σύγχρονες περιφέρειες για τις παρούσες και κύρια τις μελλοντικές γενιές.

Στις περιπτώσεις όπου ο σχεδιασμός αποτελεί τη συνέχεια «οράματος» και εφαρμόζεται με συναίνεση, συνέπεια και γνώση είναι δυνατή η επίτευξη των στόχων του, ενώ τα αποτελέσματά του είναι θετικά για το ανθρωπογενές, πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον της περιοχής στην οποία εφαρμόζεται.

Λέξεις - κλειδιά: Νυμφαίο, Φλώρινα, αειφορία, διαχείριση, αγροτουρισμός, ΟΤΑ, ορεινές περιοχές.

Τυποποίηση JEL: P28, Q01, Q56

Εισαγωγή

Οι ορεινοί οικισμοί με το μικρό τους μέγεθος σε έκταση και πληθυσμό και λόγω των μικρών οικονομικών μεγεθών που αναπτύσσουν ετησίως, απομακρυσμένοι και απομονωμένοι από την οικονομική αγορά της χώρας, χάνουν το πληθυσμιακό δυναμικό και αναγκαστικά φθίνουν οικονομικά. Οι κάτοικοι των ορεινών περιοχών μεταναστεύουν σε μεγαλύτερα αστικά κέντρα αναζητώντας εργασία και παροχή καλύτερων κοινωνικών υπηρεσιών

και υποδομής. Στα παραπάνω μειονεκτήματα, τα οποία οφείλονται κυρίως στην απουσία ανάπτυξης, αλλά και το χαμηλό βιοτικό επίπεδο, οι ορεινές περιοχές αντιπαραβάλλουν την πολιτιστική κληρονομιά, την ιστορία, την παράδοση, το φυσικό περιβάλλον και συνήθως έναν ανεξερεύνητο οικολογικό πλούτο. Τα χαρακτηριστικά των ορεινών περιοχών είναι η ποικιλία στον τρόπο ζωής και η διατήρηση των πολιτισμικών στοιχείων που με σεβασμό υφίστανται εντός του φυσικού περιβάλλοντος. Αυτός είναι και ο ουσιαστικότερος λόγος που τις διαφοροποιεί από τις πεδινές, αστικές και βιομηχανικές περιοχές που χαρακτηρίζονται συνήθως από ομοιομορφία (Παπαδημάτου & Ρόκος 2001). Με πρωτοβουλίες που αναπτύχθηκαν ουσιαστικά την τελευταία δεκαετία για ολοκληρωμένη βιώσιμη ανάπτυξη σε απομακρυσμένες ορεινές περιοχές, σε ορισμένες αναπτύχθηκαν οικονομικές δραστηριότητες, που βασίσθηκαν στο ενδογενές ανθρώπινο δυναμικό και οι οποίες ενισχύθηκαν με εθνικούς και κυρίως ευρωπαϊκούς πόρους. Σε λιγότερες ακόμα περιοχές διαπιστώθηκε μερική συγκράτηση του πληθυσμού, δημιουργώντας τις βάσεις και τις προοπτικές για βιώσιμη τοπική ανάπτυξη (Ζαγορίτου 2007, σελ.26-27).

Βασική συνιστώσα για τους χώρους αυτούς είναι η εφαρμογή μεθόδων ολοκληρωμένης ανάπτυξης, που καθορίζουν ένα γενικότερο πλαίσιο με βάση το οποίο μπορεί να γίνει η επισήμανση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει μια περιοχή, αλλά και ο σχεδιασμός για την αντιμετώπισή ή πρόληψή τους (Chen et al. 2008). Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη αποκλίνει από μονοτομιακές λογικές καθιστώντας τις αγροτικές εκμεταλλεύσεις εστίες ανάπτυξης δραστηριοτήτων που προσδίδουν βιωσιμότητα στην εκμετάλλευση, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στην οικονομική και κοινωνική ανανέωση της υπαίθρου. Εκτός όμως από αυτό, συμφωνεί με το στόχο της Ε.Ε. για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των αγροτικών περιοχών, μέσω της διαφοροποίησης της οικονομικής βάσης, της παροχής υπηρεσιών που σχετίζονται με τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών και την προώθηση της κοινωνικοοικονομικής συνοχής στον Ευρωπαϊκό χώρο (Χατζηθεοδωρίδης κ.α. 2007).

Η Διαχείριση της ανάπτυξης του Νυμφαίου, μέσα από μια οραματική προσέγγιση, έχει διαμορφώσει μια αυτόνομη και ρεαλιστική προγραμματική αντίληψη του ρόλου της ήπιας ανάπτυξης και του βιώσιμου σχεδιασμού βασισμένη στην αειφορία του τουριστικού προϊόντος. Η αντίληψη αυτή αποτυπώνεται σε ένα πραγματικό επίπεδο στην εικόνα του σημερινού οικισμού, όπως αυτός έχει προκύψει ως αποτέλεσμα ενεργειών της κοινοτικής του αρχής κατά την τελευταία 15ετία. Σήμερα, εκτιμάται ότι οι στόχοι που τέθηκαν τότε, υπήρξαν ρεαλιστικοί, σύγχρονοι, ικανοί και ευέλικτοι, ώστε να φέρουν ένα επιθυμητό αποτέλεσμα που δε θα κάλυπτε μόνο το αρχικό όραμα, αλλά θα έδινε προοπτική για το μέλλον της περιοχής (Κάλφας 2008, σελ.1-2).

Το ολοκληρωμένο πλαίσιο ανάπτυξης ως πρόταση μακροπρόθεσμης στρατηγικής εξειδικεύεται μέσα από την αλλαγή που έχει επιτευχθεί ή δεν έχει επιτευχθεί σε σχέση με τη φύση και τον Οικισμό. Στο πλαίσιο ανάπλασης και ανάδειξης του ιστορικού οικισμού του Νυμφαίου ορίστηκαν σκοποί και τέθηκαν στόχοι στις αρχές της δεκαετίας του '90 βάσει συγκροτημένου μακρόπνοου στρατηγικού σχεδίου. Το σχέδιο αυτό δεν αποτελούσε καμία θεωρητική εφαρμογή γραφείου, αλλά αποτυπώνεται καθαρά στα συντελεσμένα ήδη έργα και επιβεβαιώνεται από τα εντυπωσιακά ευεργετικά αποτελέσματά του, αν απλά αναλογισθούμε την ραγδαία και συνάμα ισόρροπη ανάπτυξη του Νυμφαίου κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών (Κάλφας 2008, σελ.1-2).

Καταγράφεται η πορεία που χαράχθηκε, στα μέσα περίπου της δεκαετίας του '90 και πιστά εφαρμόστηκε από τους φορείς του Νυμφαίου. Αναλύονται

οι κατευθυντήριοι άξονες με στόχο την πληρέστερη σκιαγράφηση του εφαρμοζόμενου στρατηγικού σχεδίου ανάπτυξης και ανάδειξης του οικισμού, ενώ επιλεκτικά τονίζεται η επιτυχία του μοντέλου ανάπτυξης που συντελέστηκε για ένα βασικό κυρίως λόγο: απορρίφθηκαν όλα τα μέχρι τότε μοντέλα ελληνικής ανάπτυξης (Κάλφας 2005, σελ.6).

Η έκταση που καταλαμβάνει η περιοχή της είναι 25.300 στρέμματα, εκ των οποίων το 74,08 % είναι δασοσκεπής έκταση, το 18,19 % είναι γυμνή χορτολιβαδική έκταση και το υπόλοιπο ποσοστό επιμερίζεται στις αγροτικές, οικιστικές και άγονες εκτάσεις (Νιάνιος, Μιχαταΐδης & Κάλφας 2007, σελ.10).

Μέθοδοι και Τεχνικές

Μέθοδος έρευνας

Η έρευνα βασίσθηκε στην ανάλυση πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων. Στο πλαίσιο της πραγματοποιήθηκε πρωτογενής έρευνα μέσω ερωτηματολογίων σε δείγμα 284 επισκεπτών - τουριστών. Το μέγεθος του δείγματος καθορίστηκε αφού προηγήθηκε συσχέτιση του τυπικού σφάλματος, της ακρίβειας και της αξιοπιστίας της έρευνας με τη βοήθεια της διακύμανσης των τιμών της μεταβλητής στο δείγμα. Η τυπική απόκλιση, η οποία απαιτείται για τους υπολογισμούς, εκτιμήθηκε με δείγμα προκαταρκτικό στο οποίο παράλληλα δοκιμάστηκε και το ερωτηματολόγιο (Σιάρδος 2005, σελ.81). Αναμφίβολα, κανένα άλλο εργαλείο δε χρησιμοποιείται τόσο συχνά στην κοινωνική έρευνα όσο το ερωτηματολόγιο, με κύριες λειτουργίες του την περιγραφή και τη μέτρηση (Σιάρδος 2005, σελ.161).

Στη δειγματοληψία σημασία έχει το απόλυτο μέγεθος του δείγματος, δηλαδή ο αριθμός των μονάδων που περιέχει και όχι το τι ποσοστό του πληθυσμού αυτό αντιπροσωπεύει. Το μέγεθος του δείγματος καθορίζεται από την ακρίβεια που θέλουμε να έχει η εκτίμηση μας και το επίπεδο

αξιοπιστίας. Η σχέση που συνδέει το τυπικό σφάλμα σ_x^- , την ακρίβεια d και την αξιοπιστία z είναι (Yamane 1967:80-89 στο Σιάρδος 2005, σελ.81):

$$d^2 = z^2 \sigma_x^2 \Rightarrow d^2 = z^2 \frac{s^2 N}{n} \frac{n}{N}$$

Εξίσωση 1: Σχέση που συνδέει το τυπικό σφάλμα σ_x , την ακρίβεια d και την αξιοπιστία z

όπου s^2 = διακύμανση των τιμών της μεταβλητής στο δείγμα.

Από την παραπάνω σχέση προκύπτει:

$$n = \frac{N(zs)^2}{Nd^2 + (zs)^2} \text{ (για δειγματοληψία χωρίς επαναφορά)}$$

Εξίσωση 2: Προσδιορισμός του δείγματος για δειγματοληψία χωρίς επαναφορά

Η τιμή του z λαμβάνει τιμές ανάλογα με το επίπεδο αξιοπιστίας (P) που επιζητείται, είναι δε $z = 1,96$ (για $P = 95\%$), $z = 2,58$ (για $P = 99\%$) κ.λ.π.. Στην πράξη συνηθίζεται να λαμβάνεται τιμή $z = 3$, η οποία αντιστοιχεί σε $P=99,7\%$ (τιμή η οποία χρησιμοποιείται στους παρακάτω υπολογισμούς μας).

Η επιζητούμενη ακρίβεια καθορίζεται υποκειμενικά από τον ερευνητή και εκφράζει το μισό του διαστήματος εμπιστοσύνης των τιμών της άγνωστης τιμής μ (μέσου όρου του πληθυσμού) της μεταβλητής, αλγεβρικά ως:

$$d = \left| \bar{X} - \mu \right|$$

Εξίσωση 3: Αλγεβρικός προσδιορισμός της επιζητούμενης ακρίβειας

Η τυπική απόκλιση s εκτιμάται με δείγμα προκαταρκτικό ή είναι γνωστή από προηγούμενες έρευνες. Τέλος, N είναι ο δειγματοληπτούμενος συνολικός πληθυσμός (Σιάρδος 2005, σελ.81).

Για τις ανάγκες εκτίμησης του δείγματος διενεργήσαμε προκαταρκτική έρευνα σε 50 επισκέπτες του οικισμού και ως ανεξάρτητη μεταβλητή θέσαμε τον τόπο καταγωγής του καθενός, και προσδιορίσαμε την ευθεία χιλιομετρική απόσταση που συνδέει τον οικισμό του Νυμφαίου με τον τόπο καταγωγής. Επιχειρήσαμε να χρησιμοποιήσουμε ως ανεξάρτητη μεταβλητή την οδική απόσταση, αλλά ήμασταν υποχρεωμένοι να απαντήσουμε σε ερωτήσεις του τύπου, από ποιον δρόμο ήλθατε, βγήκατε για κάποιο λόγο από την πορεία σας, από ποιο λιμάνι ξεκινήσατε την διαδρομή σας κ.λ.π.

Έτσι τα πρώτα 50 ερωτηματολόγια, τα οποία ήταν και ουσιαστικά η δοκιμή και των υπόλοιπων ερωτήσεων, αν είναι κατανοητές ή όχι, που υπάρχει δυσκολία απάντησης κ.λ.π. έδειξαν τους παρακάτω τόπους καταγωγής των επισκεπτών (στην διπλανή στήλη σημειώνουμε και την ευθεία χιλιομετρική απόσταση που συνδέει τον οικισμό του Νυμφαίου με τον τόπο καταγωγής).

Πίνακας 1: Ευθείες χιλιομετρικές αποστάσεις Νυμφαίου και τόπων καταγωγής τουριστών - επισκεπτών

α/α	Τόπος καταγωγής	Χιλιομετρική απόσταση σε km	α/α	Τόπος καταγωγής	Χιλιομετρική απόσταση σε km
1	ΑΘΗΝΑ	353	26	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
2	ΑΘΗΝΑ	353	27	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
3	ΑΘΗΝΑ	353	28	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
4	ΑΘΗΝΑ	353	29	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
5	ΑΘΗΝΑ	353	30	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
6	ΑΘΗΝΑ	353	31	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
7	ΑΘΗΝΑ	353	32	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
8	ΑΘΗΝΑ	353	33	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
9	ΑΘΗΝΑ	353	34	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124
10	ΑΘΗΝΑ	353	35	ΙΩΑΝΝΙΝΑ	122
11	ΑΘΗΝΑ	353	36	ΚΑΒΑΛΑ	248
12	ΑΘΗΝΑ	353	37	ΚΑΣΤΟΡΙΑ	23
13	ΑΘΗΝΑ	353	38	ΚΑΣΤΟΡΙΑ	23
14	ΑΜΥΝΤΑΙΟ	16	39	ΚΟΖΑΝΗ	45
15	ΑΡΤΑ	173	40	ΚΟΖΑΝΗ	45
16	ΒΟΛΟΣ	191	41	ΛΑΜΙΑ	208
17	ΔΡΑΜΑ	230	42	ΛΑΡΙΣΑ	138
18	ΕΔΕΣΣΑ	50	43	ΜΑΛΑΚΑΣΑ	333
19	ΕΛΑΣΣΟΝΑ	109	44	ΝΑΥΠΑΚΤΟΣ	252
20	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124	45	ΝΑΥΠΛΙΟ	360
21	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124	46	ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ	20
22	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124	47	ΦΛΩΡΙΝΑ	18
23	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124	48	ΦΛΩΡΙΝΑ	18
24	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124	49	ΧΑΝΙΑ	612
25	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ	124	50	ΧΙΟΣ	472

Από τις παραπάνω τιμές και με την βοήθεια του λογισμικού προγράμματος Excel εξάγουμε εύκολα τα παρακάτω αποτελέσματα :

Τυπική απόκλιση $s = 140,57$

Μέσος όρος $\bar{X} = 203,10$

$z = 3$, η οποία αντιστοιχεί σε επίπεδο αξιοπιστίας $P=99,7\%$

Το διάστημα εμπιστοσύνης είναι μια περιοχή εκατέρωθεν της μέσης τιμής ενός δείγματος. Εάν υποθέσουμε ότι α ισούται με $0,003$, πρέπει να υπολογίσουμε τον χώρο κάτω από την τυπική κανονική καμπύλη που ισούται με $(1 - \alpha)$ ή $99,7\%$. Η τιμή αυτή είναι ± 3 . Το διάστημα εμπιστοσύνης είναι συνεπώς:

$$(1 - \alpha)\% \delta.ε. = \bar{x} \pm 3 \left(\frac{\sigma}{\sqrt{n}} \right) \Rightarrow (1 - \alpha)\% \delta.ε. = 203,10 \pm 3 \left(\frac{140,57}{\sqrt{50}} \right) = 203,10 \pm 59,00$$

Εξίσωση 4: Υπολογισμός του διαστήματος εμπιστοσύνης

Άρα το διάστημα εμπιστοσύνης είναι: $59,00$

Η διακύμανση με βάση το δείγμα μας είναι:

$$s^2 = \frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)} \Rightarrow s^2 = 19.759,11 \text{ άρα } s = 140,57$$

Εξίσωση 5: Υπολογισμός της διακύμανσης του δείγματος

Το N που είναι ο δειγματοληπτούμενος συνολικός πληθυσμός, σύμφωνα με το πρώην πρόεδρο της Κοινότητας Νυμφαίου κ. Μέρτζιο Νικόλαο "Το Νυμφαίο, μετά 10 χρόνια συντονισμένης στρατηγικής ανάπτυξης, δέχεται επισκέπτες που ετησίως συναριθμούνται και υπερβαίνουν τον πληθυσμό ολόκληρου του Νομού της Φλωρίνης. Περισσότερους από 60.000 επισκέπτες" (2004, Πρακτικά 1ου Συνεδρίου Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού Νομού Φλώρινας).

$$\text{Από την σχέση της Εξίσωσης 1 έχουμε: } n = \frac{N(zs)^2}{Nd^2 + (zs)^2}$$

Ως δεδομένα έχουμε :

- $N = 65.000$ (αυξάνουμε για ασφάλεια στην έρευνα κατά 5.000 τους επισκέπτες)
- Τυπική απόκλιση $s = 140,57$
- $z = 3$, η οποία αντιστοιχεί σε επίπεδο αξιοπιστίας $P=99,7\%$

Η επιζητούμενη ακρίβεια d καθορίζεται υποκειμενικά και εκφράζει το μισό του διαστήματος εμπιστοσύνης δηλαδή : $59,00 / 2 = 29,50$. Αυτό σημαίνει ότι εμείς επιθυμούμε να εκτιμήσουμε την μέση ευθεία χιλιομετρική απόσταση που συνδέει τον οικισμό του Νυμφαίου με τον τόπο καταγωγής των επισκεπτών με ακρίβεια $\pm 29,50$ χιλιόμετρα, εκατέρωθεν του μέσου όρου, με $z = 3$ (συντελεστής αξιοπιστίας). Αυθαιρετούμε σε βάρος των εργασιών πεδίου, αλλά προς όφελος της έρευνας και μειώνουμε το $\pm 29,50$ χιλιόμετρα κατά 15% περίπου, δηλαδή επιδιώκουμε να εκτιμήσουμε την μέση ευθεία χιλιομετρική απόσταση που συνδέει τον οικισμό του Νυμφαίου με τον τόπο καταγωγής των επισκεπτών με ακρίβεια $\pm 25,00$ χιλιόμετρα, εκατέρωθεν του μέσου όρου, με $z = 3$ (συντελεστής αξιοπιστίας).

- ακρίβεια $d = 25,00$

$$n = \frac{N(zs)^2}{Nd^2 + (zs)^2} = \frac{65.000 * (3 * 140,57)^2}{65.000 * 25,00^2 + (3 * 140,57)^2} = 283,29 \text{ ερωτηματολόγια}$$

Γίνεται κατανοητό, ότι το δείγμα των επισκεπτών που πρέπει να ερωτηθούν είναι 284 άτομα. Η συλλογή των ερωτηματολογίων διήρκεσε από τον Οκτώβριο του 2007 έως το Φεβρουάριο του 2008, ενώ η μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποιήθηκε, ήταν εκείνη της περιγραφικής στατιστικής.

Περιοχή έρευνας

Η γεωγραφική περιοχή του Νυμφαίου χαρακτηρίζεται από μετρίως ομαλή μέχρι και ισχυρά έντονη, με αποτέλεσμα να προσδίδει στην όλη περιοχή ορεινό - ημιορεινό χαρακτήρα (Κάλφας 2005, σελ.38-39).

Το Νυμφαίο μεταξύ των ετών 1385-1912 ανήκε στην Οθωμανική Αυτοκρατορία ως αυτόνομη κωμόπολη λατινοφώνων (Βλάχων) Ελλήνων αστών. Μεταξύ των ετών 1630-1930 και για τρεις αιώνες, το Νυμφαίο μεσουρανούσε ως μεγάλο κέντρο αργυροχρυσοχοΐας και εστία πλούσιων εμπορών και επιστημόνων εγκατεστημένων στις μεγάλες πόλεις. Αποτέλεσμα αυτής της εξέλιξης ήταν η κατασκευή επιβλητικών σπιτιών με πλούσια διακόσμηση και ευρωπαϊκή επίπλωση συνδυασμένη με την παραδοσιακή (Δήμος Θεσσαλονίκης 1995, σελ.40). Είχε αναπτυχθεί σημαντικά η ελληνική παιδεία, ο μόνιμος πληθυσμός ανέρχονταν σε 3.000 άτομα και η κωμόπολη διέθετε άρτιο δίκτυο λιθόστρωτων δρόμων, αποχέτευσης και φωτισμού.

Μετά την απελευθέρωση και την ενσωμάτωσή του στην Ελλάδα το 1912, άλλαξαν δραματικά οι συνθήκες της οικονομίας και του διεθνούς εμπορίου. Έτσι, σταδιακά από το 1932, οι κάτοικοί του το εγκατέλειψαν και στα τέλη της δεκαετίας του 1980 το Νυμφαίο ερήμωσε· όσα σπίτια του δεν είχαν καταρρεύσει, ερειπώνονταν άδεια· οι δρόμοι χορτάριασαν και περίπου 45 κάτοικοι, όλοι σχεδόν γέροι, περίμεναν το τέλος (Κοινότητα Νυμφαίου 1997, σελ.42). Τότε (τέλη δεκαετίας '80) το Νυμφαίο ανακηρύχθηκε διατηρητέος παραδοσιακός οικισμός και διατηρητέος ιστορικός τόπος. Τον Οκτώβριο του 1994 εξελέγη η νέα Κοινοτική αρχή δεσμευμένη να αναστήσει τον τόπο και να τον οδηγήσει σε ήπια ανάπτυξη.

Αξιοποιήσιμοι πόροι ήταν το ένδοξο παρελθόν του χωριού, η πολιτιστική κληρονομιά και η παρθένα φύση εξαιρετικού κάλλους, που λόγω της εγκατάλειψης δεν είχε αλλοιωθεί. Πάνω στους πόρους αυτούς, στη σχέση προστασίας Πολιτισμού και Φυσικού Πλούτου που καταλήγει σε οικονομικό-κοινωνικό συμφέρον, βάσισε το σχεδιασμό της η κοινοτική αρχή. Επίσης αντιλήφθηκε ότι έπρεπε να δημιουργηθεί μια κοινωνία νεανική και δυναμική. Συνεπώς, χρειαζόνταν νέες θέσεις εργασίας με ικανοποιητικό ετήσιο εισόδημα. Χρειαζόταν, επίσης, να διαλυθεί το αίσθημα της απομόνωσης και της ασυνέχειας του χώρου που δημιουργούσαν οι καιρικές συνθήκες· δηλαδή, χρειαζόταν συνεχής ροή επισκεπτών στον οικισμό. Όλα αυτά μπορούσε να προσφέρει στο Νυμφαίο μία ήπια μορφή τουρισμού (Κάλφας 2005, σελ.4-5).

Ειδικότερα, κεντρικοί άξονες του στρατηγικού αυτού σχεδίου προς επίτευξη των στόχων ήταν και παραμένουν να είναι (Κάλφας 2008, σελ.57):

- 1 Ο σεβασμός και η ανάδειξη της μοναδικής αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και της ευρύτερης μορφολογίας του οικισμού, σύμφωνα με την παράδοσή του και την ιστορία του. Η αναστήλωση, δηλαδή, όλων των σπιτιών και η ανοικοδόμηση νέων σύμφωνα με την παράδοση.
- 2 Ο σεβασμός και η ανάδειξη της Φύσης του Νυμφαίου, η οργανική σύνδεση της Φύσης με τον οικισμό και η διαρκής ροή των επισκεπτών - τουριστών προς τη γύρω Φύση με τη δημιουργία επισκέψιμων χώρων μέσα στη Φύση, πάντα για την ανάπτυξη και ανάδειξη της.
- 3 Η συνολική ανάπλαση του διατηρητέου παραδοσιακού ρυμοτομικού ιστού με τη σταδιακή κατ' έτος ανακατασκευή των λιθόστρωτων κατεστραμμένων έως το 1994 δρόμων μετά την προηγούμενη εγκατάσταση των υπογείων δικτύων υποδομής (ύδρευση - αποχέτευση - τηλεφωνικό δίκτυο - κεντρικός παραδοσιακός ηλεκτροφωτισμός), αλλά και με την επιβολή

- αρχιτεκτονικών χαρακτηριστικών και κανόνων στις οικίες που ανακατασκευάζονται, αλλά και σε αυτές που δημιουργούνται εκ νέου.
- 4 Η διασύνδεση του Νυμφαίου με το τρίγωνο Φλώρινα – Καστοριά – Πρέσπες με την ασφαλιτόστρωση των δύο δασικών δρόμων Νυμφαίου – Υδρούσας και Νυμφαίου – Περικοπής – Πολυκεράσου, ώστε να διαχέεται αμφίδρομα, μέσα από το ορεινό συγκρότημα του Βιτσιού, όλη η κρίσιμη μάζα των επισκεπτών – τουριστών, αλλά και να αναπτύσσεται όλο το ορεινό συγκρότημα με τους οικισμούς του.
 - 5 Τέλος, η συνεχής αλλά αξιόπιστη, ενημέρωση του κοινού και η προβολή του οικισμού μέσα από ενημερωτικά έντυπα, διασκορπισμένα δωρεάν κατά χιλιάδες· εκδόσεις της Κοινότητας για το Νυμφαίο· μόνιμες εκθέσεις· φιλοξενία υψηλών προσώπων (Πρόεδρος Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπος, Υπουργοί, Πρυτάνεις, Μητροπολίτες), αλλά και δημοσιογράφων· τηλεοπτική κάλυψη σοβαρών εκδηλώσεων και γεγονότων· παραγωγή και προβολή τηλεοπτικών ντοκιμαντέρ· πληροφοριακό υλικό προς δημοσίευση σε εφημερίδες, περιοδικά και ραδιόφωνα.

Οι ενέργειες που προτάθηκαν αλλά και συνεχίζουν να προτείνονται, έχουν ολοκληρωμένο χαρακτήρα και οι παρεμβάσεις έχουν ορατά αποτελέσματα στην ποιότητα της ζωής των κατοίκων και στην ανάπτυξη του τουρισμού με τη μικρότερη δυνατή παρέμβαση και επιβάρυνση του περιβάλλοντος. Το σύνολο των παρεμβάσεων συγκλίνουν στη δημιουργία ενός μοντέλου ανάπτυξης – διαχείρισης, το οποίο εξασφαλίζει την ανάπτυξη της περιοχής μελέτης, τη βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων που δημιουργήθηκαν, την ενίσχυση της απασχόλησης, την προώθηση ίσων ευκαιριών και παράλληλα την προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων με πολλαπλασιαστικά οικονομικά και ποιοτικά αποτελέσματα στο άμεσο περιβάλλον και την ευρύτερη περιοχή (Sneddon et al. 2005).

Το συγκεκριμένο σχέδιο αποτελείται από ένα σύνολο τεχνικών, κοινωνικών και πολιτικών διεργασιών, ώστε η μεθοδολογία – διαδικασία που ακολουθείται να είναι η επιτόπια συζήτηση, η ενημέρωση και ο διάλογος με τους ενδιαφερόμενους κάτοικους του οικισμού, την τοπική Αυτοδιοίκηση, τους επισκέπτες, τους ενεργούς πολιτιστικούς φορείς, ώστε να επιτυγχάνεται η αφύπνιση – ανασυγκρότηση του τοπικού κοινωνικού και παραγωγικού ιστού, αλλά και της ευρύτερης περιοχής (Κάλφας 2005, σελ.5-7).

Σταδιακά το στρατηγικό σχέδιο προσέλκυσε πολλούς. Επτά τουλάχιστον ιδιώτες πολιτικοί μηχανικοί, αρχιτέκτονες και μηχανολόγοι – ηλεκτρολόγοι συνέταξαν δωρεάν δέκα τουλάχιστον μελέτες. Οι δημόσιες επιχειρήσεις ηλεκτρισμού και τηλεπικοινωνιών ανταποκρίθηκαν αμέσως. Η ΧΑΝ Θεσσαλονίκης εγκατέστησε θερινό νεανικό χωριό, με δωρεές, στο κοινοτικό δάσος, όπου παράλληλα η μη κερδοσκοπική εταιρία «Αρκτούρος» εγκατέστησε το Ευρωπαϊκό Κέντρο Προστασίας της Καφέ Αρκούδας. Το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο και ο Δήμος Θεσσαλονίκης, συμπαραστάθηκαν καθώς επίσης αρκετοί Θεσσαλονικείς επιχειρηματίες δωρητές. Τα ελληνικά Μ.Μ.Ε. έδωσαν μεγάλη δημοσιότητα σε κάθε ένα βήμα. Πολλοί δωρητές κατέθεσαν χρηματικά ποσά, άλλοι – κειμήλια, ακόμη και οικόπεδα εντός του οικισμού. Οι γυναίκες, πρωτοπόρες, συνέστησαν παραγωγικό – εμπορικό συνεταιρισμό: σπιτικά γλυκά, εργόχειρα, τρόφιμα, κ.λ.π. Άρχισε, έτσι, να λειτουργεί η ήπια βιώσιμη ανάπτυξη και εξακολουθεί να λειτουργεί με τον ίδιο ακριβώς τρόπο (Κάλφας 2008, σελ.59).

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προσέφερε γενναιόδωρες ευκαιρίες και, χωριστά, η Ελληνική πολιτεία ήταν πρόθυμη να βοηθήσει και βοήθησε αποφασιστικά, εφόσον παρουσιάζονταν αξιόπιστο πρόγραμμα με ορίζοντα βάθους και έγκυρες μελέτες έργων, αιτιολογημένες με υπαρκτά δεδομένα και στοιχεία (Κάλφας 2005, σελ.7-8).

Η ιεράρχηση των έργων και εργασιών ήταν η εξής: **1ον Τεχνικές Υποδομές:** άφθονο νερό με νέα υδραγωγεία, αποχέτευση, περιφερειακό ισχυρό δίκτυο ηλεκτρισμού, σύγχρονες τηλεπικοινωνίες με υπόγειο δίκτυο, καινούργιοι λιθόστρωτοι δρόμοι, σύστημα καθαριότητας και άγρυπνος αποχλιονισμός των δρόμων μέσα στον οικισμό· περιφερειακός δρόμος στην περίμετρο του οικισμού και άνετοι σταθμοί αυτοκινήτων στα δύο άκρα και στο κέντρο του χωριού.

2ον Ανάδειξη Πολιτιστικής Κληρονομιάς: Συνεδριακό Εκπαιδευτικό Κέντρο του Αριστοτελείου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης στην επιβλητική Νίκειο Σχολή, μεγάλη Βιβλιοθήκη και μόνιμες εκθέσεις φωτογραφιών από το χαμένο κόσμο του χωριού· μουσείο Αργυροχρυσοχοΐας και Ιστορίας· ανοικτό πέτρινο αμφιθέατρο 300 θέσεων, το υψηλότερο στα Βαλκάνια, σε υψόμετρο 1500 μ.· αναστήλωση της ιστορικής τρίκλιτης Βασιλικής του Αγίου Νικολάου· κοινοτικός ξενώνας, καθώς και Ιατρείο.

3ον Προστασία και Ανάδειξη φυσικού Πλούτου: Το επισκέψιμο Ευρωπαϊκό Κέντρο προστασίας της Καφέ Αρκούδας, Ορεινό Κέντρο της ΧΑΝ Θεσσαλονίκης, Πάρκο της Άγριας Φύσης και Υπαίθριας Αναψυχής με ελάφια και πολλά σπάνια είδη της πανίδας σε 1.800 στρέμματα δάσους· κοινοτικός στάβλος και δώδεκα καθαρόαιμα άλογα ιππασίας - περιπάτου από τις Άλπεις· σηματοδοτημένα μονοπάτια· ορεινή λίμνη - βιότοπος.

4ον Κοινωνία - Ανθρώπινος παράγοντας: Σφικτή κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη, αναγέννηση παραδοσιακών εορτών και πανηγύρεων, αλλά όχι φολκλόρ, παραδοσιακοί γάμοι και κοινές εκδρομές· αποκλεισμός κομματικών ανταγωνισμών και "ταυτοτήτων" - συνηθισμένων στη χώρα· απροκατάληπτη και ταχεία διοίκηση· γήπεδο καλαθοσφαίρισης και γήπεδο αντισφαίρισης.

5ον Επικοινωνίες: Συνεχής ενημέρωση των δημοτών, δημοσιότητα περιοδική ανταποκρινόμενη πάντοτε σε ένα σημαντικό γεγονός και στην πραγματικότητα· δεκάδες χιλιάδες ενημερωτικά έντυπα· εκδόσεις βιβλίων ποιότητας για την παράδοση, την ιστορία, τη λαογραφία και την κοινωνία του ιστορικού οικισμού· παραγωγή ντοκιμαντέρ και cd rom.

6ον Αλληλεγγύη - Συνεργασία: Διάχυση του τουριστικού ρεύματος προς όλη την ευρύτερη περιοχή και Δίκτυο Συνεργασίας με τις παραδοσιακές Κοινότητες της Ελλάδος και με τους γειτονικούς Δήμους (Κάλφας 2008, σελ.60-61).

Το στρατηγικό σχέδιο που εφαρμόζεται σταδιακά από το 1994 έχει πετύχει. Σήμερα υπάρχουν: είκοσι ξενώνες περίπου ισομεγέθεις (δυναμικότητας μέχρι 20 κλίνες) σε παραδοσιακές οικίες, επτά εστιατόρια, τρία καφέ - μπαρ, τρία καταστήματα παραδοσιακών ειδών, κεντρική αγορά, πάνω από εξήντα πέντε χιλιάδες επισκέπτες τον χρόνο, ενενήντα περίπου νέες θέσεις εργασίας. Αποτελεί μουσείο της πολιτιστικής κληρονομιάς, ένας οικισμός ανοικτός στον Κόσμο και μια νεανική δυναμική κοινωνία συνδεδεμένη οργανικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο επισκέπτης έχει τη μοναδική πλέον ευκαιρία να γνωρίσει και να ζήσει την ανεπανάληπτη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του Νυμφαίου (Κάλφας 2008, σελ.61).

Η μικρή αλλά ενισχυμένη κοινοτική Διοίκηση με δυνατότητα να οργανώνει και να λειτουργεί χωρίς έντονο κρατικό παρεμβατισμό (αποφασίζει το μικρό κοινοτικό συμβούλιο) με δεδομένο πάντα το σεβασμό στο θεσμικό πλαίσιο των Ο.Τ.Α., υποστηρίζει κοινωνικές, παραγωγικές δραστηριότητες και υπηρεσίες. Προς την κατεύθυνση αυτή δραστηριοποιείται η

Α.Κ.Ε.ΜΕ.Κ.Α.Ν (Αμιγής Κοινοτική Επιχείρηση Μελετών Κατασκευών και Ανάπτυξης Νυμφαίου), η οποία διαχειρίζεται το κοινοτικό δάσος, τη Νίκηιο Σχολή, το Μουσείο, τον κοινοτικό στάβλο και τα άλογα ιππασίας και περιπάτου· προβαίνει σε εκδόσεις, οργανώνει εκθέσεις ή εκδηλώσεις, καταρτίζει μελέτες κ.λ.π.. Ο μηχανισμός της διοίκησης επιτυγχάνει προσφορές από μηχανισμούς χωρίς κρατική υποστήριξη (δωρεές σε εργασία και κεφάλαιο). Επιδιώκει μέσα από όλο το σχεδιασμό και τη λειτουργία την αειφορία στην εκμετάλλευση των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πηγών, με σεβασμό στη χωροταξία και στις παραμέτρους ενδογενούς ανάπτυξης με συνδιοργανωτή μια επιτυχημένη μη κυβερνητική οργάνωση. Η αυτοπεποίθηση του ντόπιου πληθυσμού είναι δεδομένη· για το λόγο αυτό και αξιοποιεί στο έπακρο τις δυνάμεις του. Η αναπτυξιακή πρωτοβουλία που καλλιεργεί είναι διάχυτη και δίνει τη δυνατότητα για τη διεκπεραίωση σπουδαίων έργων (ιδιωτικών ή κοινοτικών) (Κάλφας 2008, σελ.61-62).

Την πραγματικότητα του στρατηγικού σχεδίου έχουν τιμήσει με επίσημες επισκέψεις ο πρώην Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας, Κωνσταντίνος Στεφανόπουλος το 2000, ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστόδουλος το 2002, πολλοί Υπουργοί και άλλοι επιφανείς Έλληνες. Η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε πανευρωπαϊκό διαγωνισμό, απένειμε την Ευρωπαϊκή Διάκριση Αναγέννησης Χωριού 2000 στο αναγεννημένο αυτό χωριό (Μέρτζιος 2007, σελ. 63-75).

Μετά από πρόσκληση του Υπουργείου Πολιτισμού, η Κοινότητα Νυμφαίου εκπροσώπησε την Ελλάδα στη Συνάντηση της Ευρω - Μεσογειακής Συνεργασίας που συνήλθε στις Συρακούσες της Σικελίας από 1 έως 3 Οκτωβρίου 2004 με θέμα: «Ανάπτυξη πλέγματος οικονομικών δραστηριοτήτων σχετικών με τον πολιτισμό για την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων με αφετηρία την πολιτιστική κληρονομιά». Η Ευρω - Μεσογειακή Συνεργασία αναπτύσσεται στο τριετές ευρωπαϊκό πρόγραμμα DELTA (Ανάπτυξη Τοπικών Πολιτιστικών Συστημάτων). Μετέχουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση η Γαλλία, η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία και η Μάλτα· από τις λοιπές χώρες της Μεσογείου η Αλγερία, το Ισραήλ, το Μαρόκο και η Παλαιστινιακή Αρχή (Κάλφας 2008, σελ.62).

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, δια του αντιπροέδρου της κ. G. Verheugen, βράβευσε τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φλώρινας, παραδίδοντας το Ευρωπαϊκό βραβείο στο Νομάρχη Φλώρινας. Η βράβευση πραγματοποιήθηκε στη Lagoa της Πορτογαλίας στις 26 Οκτωβρίου 2007 για την επιλογή του Νομού στους «10 Καλύτερους Αναδυόμενους Αγροτουριστικούς Προορισμούς της Ευρώπης» (Best emerging rural destination), του μοναδικού από την Ελλάδα (Κάλφας 2008, σελ.62).

Η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φλώρινας επιλέχθηκε, μετά από αίτηση υποψηφιότητας που υπέβαλε στα πλαίσια διαγωνισμού που διενήργησε το Υπουργείο Τουριστικής Ανάπτυξης για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του πιλοτικού προγράμματος με τίτλο: «European Destinations of Excellence». Στο διαγωνισμό υποβλήθηκαν 400 υποψηφιότητες από όλη την Ευρώπη και επιλέχθηκαν 10. Με τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φλώρινας για την υποβολή του φακέλου υποψηφιότητας συνεργάστηκαν η Τοπική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Νομού Φλώρινας (Τ.Ε.Δ.Κ.), ο Δήμος Αμυνταίου, ο Δήμος Πρεσπών, η Κοινότητα Νυμφαίου, η Αναπτυξιακή Φλώρινας (ΑΝ.ΦΛΩ.Α.Ε.), η Εταιρία Οικοτουρισμού Βιτσίου, οι Δρόμοι του Κρασιού της Βόρειας Ελλάδας, το Περιβαλλοντικό Κέντρο «Ο Αρκτούρος», η αστική μη κερδοσκοπική Εταιρία «Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας» και η αστική μη κερδοσκοπική Εταιρία «Δίκτυο Λαογραφίας Παράδοσης Νομού Φλώρινας». Ο φάκελος υποψηφιότητας προετοιμάστηκε από την αρμόδια Διεύθυνση Πολιτισμού - Τουρισμού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Φλώρινας (Κάλφας 2008, σελ.62-63).

Οι άλλοι εννέα προορισμοί που επιλέχθηκαν είναι: Austria - Pielachtal, Belgium- Durbuy, Croatia- Sveti Martin na Muri, Cyprus- Troodos, Greece- Prefecture of Florina, Hungary- Örség, Ireland- Clonakilty District, Italy- Comune di Specchia, Latvia- Kuldiga, Malta- Nadur.

Η «EDEN AWARDS CEREMONY» πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Τουριστικού Φόρουμ και μέσα από το πιλοτικό πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «European Destinations of Excellence» (EDEN), «Ευρωπαϊκοί προορισμοί αριστείας», στο οποίο συμμετείχαν 500 σύνεδροι από όλες τις χώρες της Ευρώπης. έλαβε χώρα στις 25 και 26 Οκτωβρίου 2007 και η Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Φλώρινας εκτός της συμμετοχής της στην τελετή βράβευσης, μετείχε ως εκθέτης με stand για την προβολή του Νομού (προφορική συνέντευξη 07/2008 με την κ. Πιτόσκα Η., Δ/ντρια Διεύθυνσης Πολιτισμού - Τουρισμού της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Φλώρινας).

Εύκολα διαπιστώνεται ότι ο κύριος συνεργάτης της υποψηφιότητας ήταν ο οικισμός του Νυμφαίου. Συμμετείχε η Κοινότητα ως αυτόνομος φορέας, συμμετείχε «Ο Αρκτούρος» ο οποίος διαδραματίζει ουσιαστικό ρόλο στο Νυμφαίο, το ίδιο και η Εταιρία Οικοτουρισμού Βιτσίου. Το Νυμφαίο είναι ένας από τους βασικούς μετόχους της Αναπτυξιακής Φλώρινας (ΑΝ.ΦΛΩ. Α.Ε.). Στο «Δίκτυο Λαογραφίας Παράδοσης Νομού Φλώρινας», το Νυμφαίο κατέχει τις υψηλότερες διοικητικές θέσεις, όπως και στο Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας (οι περισσότερες επιχειρήσεις του Νυμφαίου είναι ενταγμένες σε αυτό). Πρακτικά, ο οικισμός του Νυμφαίου ανεβάζει όλο το Νομό στους 10 καλύτερους αναδυόμενους αγροτουριστικούς προορισμούς της Ευρώπης (Κάλφας 2008, σελ.63).

Το Νυμφαίο έχει αναγεννηθεί. Το Μέλλον του ήλθε από το Παρελθόν του. Είναι ένα ζωντανό μουσείο της πολιτιστικής κληρονομιάς, ένας οικισμός ανοικτός στους επισκέπτες και μια νεανική δυναμική κοινωνία συνδεδεμένη οργανικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο επισκέπτης έχει τη μοναδική πλέον ευκαιρία να γνωρίσει και να ζήσει την ανεπανάληπτη φυσική και πολιτιστική κληρονομιά του Νυμφαίου. Δίδεται η αίσθηση της αυθεντικότητας, εφόσον ο επισκέπτης κατοικεί εντός ενός ζωντανού οικισμού, που αναπλάσθηκε από το παρελθόν, για να κερδίσει το μέλλον (Μέρτζιος 2007, σελ. 63-75).

Αποτελέσματα - Συζήτηση

Η πληθυσμιακή μεταβολή, κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, αποτελεί σημαντικό στοιχείο της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτιστικής κατάστασης της περιοχής. Αν εξετάσουμε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του οικισμού, παρατηρούμε ότι εμφανίζουν μια ποσοστιαία αύξηση του πληθυσμού κατά 55 % περίπου τη δεκαετία 1971 - 1981. Η αύξηση αυτή, όμως είναι πλασματική, διότι απεικονίζει δεκάδες ατόμων καταγόμενων από το Νυμφαίο που είχαν έλθει αυθημερόν κατά την ημέρα της απογραφής του 1981 για να απογραφούν -και απεγράφησαν- στη ραγδαία φθίνουσα γενέτειρά τους. Αντιθέτως, η απογραφή του 2001 αποδίδει πολύ εγγύτερα την πραγματικότητα, επειδή εντωμεταξύ είχαν δημιουργηθεί δεκάδες θέσεις εργασίας και μικρές τουριστικές επιχειρήσεις. Έτσι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ, τόσο ο μόνιμος όσο και ο πραγματικός πληθυσμός του Νυμφαίου υπερδιπλασιάζεται περίπου τη δεκαετία 1991 - 2001: μόνιμος πληθυσμός 211 άτομα το 2001 έναντι 112 το 1991 και πραγματικός 413 άτομα το 2001 έναντι 244 το 1991.

Λόγω της ραγδαίας τουριστικής ανάπτυξης μετά το 1995, η κίνηση του πληθυσμού στο Νυμφαίο παρουσιάζει εξαιρετική ιδιομορφία τόσο κατά τη διάρκεια της εβδομάδας όσο και κατά εποχές. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τα παρακάτω παραδείγματα (Κάλφας 2008, σελ.43):

- Από τα μέσα Μαΐου έως τα μέσα Οκτωβρίου προσέρχονται και κατοικούν δεκάδες δημότες της Κοινότητας, εγκατεστημένοι το χειμώνα αλλού. Σ' αυτούς προστίθενται 50 έως 60 εργαζόμενοι κάθε ημέρα στην ανοικοδόμηση: οικοδόμοι, εργάτες, καλλιτέχνες κ.λ.π. Προσέρχονται, επίσης, από την ευρύτερη περιοχή εποχιακώς εργαζόμενοι στις μονάδες τουρισμού.
- Τον Ιούλιο και τον Αύγουστο, επί έξι εβδομάδες, κατοικούν εναλλασσόμενοι συνεχώς 100 νέοι του Ορεινού Κέντρου της ΧΑΝΘ και των μαθημάτων καλαθοσφαίρισης (camp basket).
- Κάθε Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή οι ξενώνες του οικισμού γεμίζουν, ενώ το ίδιο τριήμερο οι ημερήσιοι επισκέπτες ανέρχονται σε αρκετές εκατοντάδες.
- Τις υπόλοιπες ημέρες της εβδομάδας οι διανυκτερεύοντες και οι ημερήσιοι επισκέπτες μειώνονται σε μερικές δεκάδες, αλλά ενίοτε εμφανίζονται ξαφνικά εκατοντάδες περιοδεύοντες με λεωφορεία - σωματεία, σχολεία, ΚΑΠΗ, οργανωμένοι εκδρομείς κ.λ.π.

Η ηλικιακή σύνθεση των επισκεπτών - τουριστών καταδεικνύει μια σαφώς αυξημένη συμμετοχή του νεότερου - ενεργότερου τμήματος του πληθυσμού - τουριστικού ρεύματος προς την περιοχή με υψηλότατο επίπεδο εκπαίδευσης και ταυτόχρονα ικανοποιητικό οικογενειακό εισόδημα.

Τα φυσικά αξιοθέατα της περιοχής αναδεικνύονται ως ο κύριος πόλος έλξης επισκεπτών - τουριστών καθώς και πρώτη προτεραιότητα επιλογή όσον αφορά την κατανομή του χρόνου κατά τη διάρκεια της διαμονής τους. Η επίσκεψη στα μουσεία του οικισμού και τους ιστορικούς - θρησκευτικούς χώρους και η γνωριμία με την παράδοση αποτελούν τις αμέσως επόμενες επιλογές, ενώ εξίσου σημαντικό ενδιαφέρον εμφανίζεται για ψυχαγωγία και αθλητικές δραστηριότητες.

Οι τουρίστες του Νυμφαίου δηλώνουν σε απόλυτο ποσοστό την ικανοποίηση τους αναφορικά με τα αξιοθέατα, την αρχιτεκτονική και τη φύση. Ο παραδοσιακός οικισμός του Νυμφαίου διαθέτει ένα σύνολο φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος σε ιδανικές αναλογίες που δύσκολα θα άφηνε ασυγκίνητο και τον πιο απαιτητικό επισκέπτη.

Οι απόψεις των επισκεπτών - τουριστών σε ό,τι αφορά την καθαριότητα και την οργάνωση του οικισμού εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα 1:

Πίνακας 2: Απόψεις σχετικά με την καθαριότητα και την οργάνωση του οικισμού

Απόψεις σχετικά με την καθαριότητα και την οργάνωση του οικισμού	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πολύ καλή	161	56,7
Καλή	104	36,6
Μέτρια	15	5,3
Κακή	3	1,1
Πολύ κακή	1	0,4
ΣΥΝΟΛΟ	284	100,0

Πολύ καλές και καλές εντυπώσεις αφήνει η οργάνωση και η καθαριότητα του οικισμού στους επισκέπτες με ποσοστά 56,7 και 36,6 αντίστοιχα. Οι τοπικοί παράγοντες επιδεικνύουν μια ιδιαίτερη ευαισθησία στην καθαριότητα και την οργάνωση του οικισμού που συνιστά προϋπόθεση για μια ευχάριστη διαμονή των επισκεπτών, η οποία επιβραβεύεται συνεχώς.

Οι απόψεις των επισκεπτών - τουριστών σε ό,τι αφορά την εστίαση (φαγητό, εστιατόρια, ταβέρνες) εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα 2:

Πίνακας 3: Απόψεις σχετικά με το φαγητό (εστιατόρια, ταβέρνες)

Απόψεις σχετικά με το φαγητό (εστιατόρια, ταβέρνες)	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πολύ καλό	93	32,7
Καλό	131	46,1
Μέτριο	48	16,9
Κακό	11	3,9
Πολύ κακό	1	0,4
ΣΥΝΟΛΟ	284	100,0

Αναφορικά με τις γαστριμαργικές τους ανάγκες, οι επισκέπτες υποστηρίζουν ότι σε ποσοστό 46,1% ικανοποιούνται καλά, 32,7% πολύ καλά, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως του 20% περίπου, θεωρεί το φαγητό που προσφέρεται μέτριο ως κακό, ακόμα και πολύ κακό.

Οι απόψεις των επισκεπτών - τουριστών σε ό,τι αφορά τις παρεχόμενες υπηρεσίες (στα καταλύματα και καταστήματα), τη συμπεριφορά (κατοίκων και εμπόρων) καθώς επίσης και την ποιότητα του καταλύματος εμφανίζονται στους παρακάτω πίνακες (3-6):

Πίνακας 4: Απόψεις σχετικά με την εξυπηρέτηση των εμπόρων και υπηρεσιών

Απόψεις σχετικά με την εξυπηρέτηση των εμπόρων και υπηρεσιών	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πολύ καλή	89	31,3
Καλή	149	52,5
Μέτρια	38	13,4
Κακή	7	2,5
Πολύ κακή	1	0,4
ΣΥΝΟΛΟ	284	100,0

Πίνακας 5: Απόψεις σχετικά με την συμπεριφορά-φιλοξενία των κατοίκων

Απόψεις σχετικά με την συμπεριφορά-φιλοξενία των κατοίκων	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πολύ καλή	123	43,3
Καλή	134	47,2
Μέτρια	23	8,1
Κακή	3	1,1
Πολύ κακή	1	0,4
ΣΥΝΟΛΟ	284	100,0

Πίνακας 6: Απόψεις σχετικά με την ποιότητα του καταλύματος

Απόψεις σχετικά με την ποιότητα του καταλύματος	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πολύ καλή	61	36,5
Καλή	85	50,9
Μέτρια	18	10,8
Κακή	2	1,2
Πολύ κακή	1	0,6
ΣΥΝΟΛΟ	167	100,0

Πίνακας 7: Απόψεις σχετικά με τις υπηρεσίες του καταλύματος

Απόψεις σχετικά με τις υπηρεσίες του καταλύματος	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Πολύ καλές	56	33,5
Καλές	90	53,9
Μέτριες	17	10,2
Κακές	2	1,2
Πολύ κακές	2	1,2
ΣΥΝΟΛΟ	167	100,0

Αναφορικά με τις προσφερόμενες υπηρεσίες (σε καταλύματα και καταστήματα), τη συμπεριφορά (κατοίκων και εμπόρων) καθώς επίσης και την ποιότητα του καταλύματος προκύπτουν τα εξής ευρήματα: σε γενικές γραμμές και σε υψηλά ποσοστά, οι επισκέπτες τις χαρακτηρίζουν «καλές», ενώ σοβαρό είναι και το ποσοστό που μένει πολύ ικανοποιημένο· όμως εκεί που πρέπει να δειχθεί περισσότερη μέριμνα και βαρύτητα, είναι οι απαντήσεις που θεωρούν τα ανωτέρω προσφερόμενα προϊόντα ως «μέτρια».

Οι προτιμήσεις των επισκεπτών - τουριστών σε ό,τι αφορά τις δραστηριότητες που τους ενδιαφέρουν να συμπεριληφθούν στο τουριστικό προϊόν του Νυμφαίου εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα 7:

Πίνακας 8: Δραστηριότητες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο τουριστικό προϊόν του Νυμφαίου

Δραστηριότητες που θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στο τουριστικό προϊόν του Νυμφαίου	Συχνότητα	Ποσοστό (%)
Ιππασία	165	40,9
Mountain bike	101	25,1
Ανεμοπτερισμό, παρά πέντε	67	16,6
Ορειβάσια, Περιπατητικά Μονοπάτια - Διαδρομές	55	13,6
Χιονοδρομικό κέντρο - Παγοδρόμιο - Snowmobile	15	3,7
ΣΥΝΟΛΟ	403	100

Ο χαρακτηρισμός που αποδίδουν οι επισκέπτες - τουρίστες σε ό,τι αφορά τον τουρισμό, όπως αυτός τους παρέχεται στον οικισμό του Νυμφαίου, δείχνει ότι το 64,5% των ερωτηθέντων, έχει ξεκάθαρη άποψη για τον τύπο του τουρισμού που αναπτύχθηκε στο Νυμφαίο, χαρακτηρίζοντας τον χειμερινό τουρισμό και αγροτουρισμό μεικτό. Οι υπόλοιποι, ισχυρίζονται πως ο τύπος τουρισμού που αναπτύχθηκε στο Νυμφαίο διατηρεί χαρακτηριστικά από αγροτουρισμό (μεικτό ή όχι), χειμερινό τουρισμό και οικοτουρισμό.

Στην κρίσιμη ερώτηση, αν οι επισκέπτες - τουρίστες θα ξαναέρχονταν στο Νυμφαίο για ολιγοήμερες διακοπές ή αν θα πρότειναν το Νυμφαίο σε φίλους και γνωστούς, μόλις το 3% από τους επισκέπτες δηλώνει πως δε θα ξαναεπισκεπτόταν το χώρο, παρά τις ελλείψεις που παρουσιάζει το τελικό προϊόν. Για τη συντριπτική πλειοψηφία ο συνδυασμός απaráμιλλου φυσικού κάλλους και μοναδικής ανθρωπογενούς παρέμβασης "αναγκάζει" τους επισκέπτες να δηλώνουν όχι μόνον ότι θα το ξαναεπισκεφτούν αλλά και πως θα σπεύδουν να το προτείνουν και σε φίλους για τις δικές τους διακοπές.

Για να εξετασθεί περαιτέρω αν υπάρχει κάποια σχέση μεταξύ των μεταβλητών που προκύπτουν από το ερωτηματολόγιο των επισκεπτών - τουριστών χρησιμοποιείται ο παραμετρικός έλεγχος του χ^2 του Pearson (Chi-Square Test), για τον έλεγχο ουσιαστικά ανεξαρτησίας μεταξύ των ονομαστικών μεταβλητών.

Εξετάσθηκε εάν υπάρχει σημαντική σχέση μεταξύ του επιπέδου μόρφωσης και της άποψης που διαμορφώνεται για την Καθαριότητα / οργάνωση του οικισμού. Στην ανάλυση που ακολουθεί παρατίθενται οι σχετικοί πίνακες, ενώ τα ραβδογράμματα βρίσκονται στο παράρτημα V.

Πίνακας 9: Επίπεδο μόρφωσης επισκεπτών και η άποψη που διαμορφώνουν για την Καθαριότητα / οργάνωση του οικισμού

		Άποψη που διαμορφώνεται για την Καθαριότητα και οργάνωση του οικισμού					Σύνολο
		Πολύ καλή	Καλή	Μέτρια	Κακή	Πολύ κακή	
Επίπεδο εκπαίδευσης	Δημοτικό	3	0	0	0	0	3
	Λύκειο	52	33	5	1	1	92
	A.E.I. - T.E.I.	80	55	8	2	0	145
	Μεταπτυχιακά	26	16	2	0	0	44
Σύνολο		161	104	15	3	1	284

Το αποτέλεσμα δεν είναι στατιστικά σημαντικό ($\chi^2=5,229$, $P=0,950 > 0,05$). Επομένως, δε φαίνεται να υπάρχει σχέση μεταξύ του επιπέδου μόρφωσης των επισκεπτών του οικισμού με την άποψη που διαμορφώνουν για την Καθαριότητα / οργάνωση του οικισμού.

Πραγματοποιήθηκαν με τον ίδιο τρόπο πολλές συσχετίσεις μεταξύ των μεταβλητών του ερωτηματολογίου, αλλά σε καμία δε βρέθηκε σημαντική στατιστικά εξάρτηση μεταξύ των, εκτός από το επίπεδο μόρφωσης των επισκεπτών - τουριστών του οικισμού και την πρόθεση που έχουν να επισκεφθούν την πόλη της Φλώρινας. Φαίνεται να υπάρχει σχέση μεταξύ του επιπέδου μόρφωσης των επισκεπτών και της πρόθεσής τους να επισκεφθούν την πόλη της Φλώρινας. Εξετάζοντας τη σχέση περισσότερο διαπιστώνεται ότι οι απόφοιτοι πανεπιστημίου έχουν ήδη επισκεφθεί την πόλη της Φλώρινας. Η τάση αυτή μπορεί να δικαιολογηθεί μερικώς, διότι η πόλη της Φλώρινας διαθέτει πανεπιστήμιο, μεγάλο αριθμό καλλιτεχνών (ζωγράφων) και γενικότερα έντονη πολιτισμική δράση, η οποία μάλλον έλκει τους επισκέπτες του οικισμού. Ελέγχθηκαν και άλλοι προορισμοί (πόλη Καστοριάς, χιονοδρομικά κέντρα, Πρέσπες), αλλά δε διαπιστώθηκε κάποια σχέση στατιστικά σημαντική. Σε κάθε περίπτωση τα παραπάνω αποτελούν μόνο ενδείξεις και χρειάζονται περαιτέρω διερεύνηση.

Συμπεράσματα

Με βάση τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι ένας από τους βασικούς στόχους της παρούσας έρευνας, δεν είναι τόσο η εξαγωγή συμπερασμάτων μέσα από μια στατιστικού περιεχομένου επεξεργασία δεδομένων, όσο ο διεξοδικός έλεγχος του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης που εφαρμόστηκε στον οικισμό του Νυμφαίου και των αποτελεσμάτων του.

Η κοινότητα απορρίπτοντας την οικονομική ιδεολογία της ανάπτυξης για την ανάπτυξη, κατάφερε να οραματιστεί ένα μοντέλο ανάπτυξης που στηρίζεται στην προστασία του περιβάλλοντος, επιτακτική ανάγκη της εποχής μας και ζητούμενο των σύγχρονων κοινωνιών που απαιτούν

αειφορία, βιωσιμότητα, υγεία, πολιτισμό, ποιότητα ζωής. Έτσι ο οικισμός απέκτησε ταυτότητα που συνδυάζει την αρμονική ανάπτυξη με τις περιβαλλοντικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες του τόπου.

Για αυτό απαιτήθηκε, μια ολοκληρωμένη προσέγγιση που βασίσθηκε σε μια χωροταξική ανάλυση συγκριτικού πλεονεκτήματος, σε υποδομές και πολιτικές που διαμόρφωσαν οικονομία ανοδική κλίμακας αλλά και θετικές εξωτερικές επιδράσεις. Το περιβάλλον λειτουργεί σαν μια απόμακρη οντότητα για την οικονομική ανάπτυξη, η οποία διαδραματίζεται μέσα σε αυτό.

Στο πλαίσιο αυτό, τα έργα υποδομής και γενικότερα οι παρεμβατικές δραστηριότητες, που υλοποιήθηκαν κατά την περίοδο από το έτος 1994 μέχρι και σήμερα, κατάφεραν να επιτύχουν τους στόχους του στρατηγικού σχεδιασμού και να διατηρήσουν τους όρους του. Οι επιχειρηματικές επιλογές συνεχίζουν να συμβαδίζουν με τις διαχειριστικές αρχές που είχαν τεθεί και είναι ακόμα επίκαιρες.

Στόχος πρωταρχικός όμως της ανάπτυξης είναι η διατήρηση και συνέχιση της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος του τόπου. Σ' αυτό μπορούν να συντελέσουν οι διάφορες μορφές του τουρισμού, με κύριο τον τομέα του συνεδριακού τουρισμού που αυξάνεται ραγδαία και αποδίδει πολλαπλά.

Σε γενικές γραμμές ο τουρισμός στον οικισμό του Νυμφαίου αναπτύσσεται στηριζόμενος σε Φύση και Πολιτισμό. Οι επισκέπτες του οικισμού απολαμβάνουν αναψυχή υψηλών προδιαγραφών είτε αυτή αφορά το αστικό και φυσικό περιβάλλον, είτε τις παροχές των τουριστικών επιχειρήσεων (διανυκτέρευση - φαγητό - ανέσεις) είτε το προσφερόμενο αυθεντικό τουριστικό προϊόν σε οποιαδήποτε μορφή.

Ο στρατηγικός σχεδιασμός και το ολοκληρωμένο σχέδιο ανάπτυξης του Νυμφαίου παρουσιάζει μια πολύπλοκη εικόνα, κυρίως λόγω της δυναμικής των φυσικών πλεονεκτημάτων, αλλά και των πολιτισμικών χαρακτηριστικών. Η προσέγγιση αυτή μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το σύστημα που έχει δομηθεί στον οικισμό είναι τελικά σύνθετο και παρουσιάζει πολλές δυνατότητες. Το σύστημα αυτό απαιτεί μια ευέλικτη στρατηγική και επιχειρησιακή δράση, η οποία θα δύναται να προσαρμοστεί στις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες, τοπικές αλλά και υπερτοπικές, που αν δε συνεχίσει να εκσυγχρονίζεται σίγουρα θα υποβαθμισθεί.

Βιβλιογραφία

- Chen, J, Zhao, B, Ren, W & Saunders, SC 2008, 'Invasive *Spartina* and reduced sediments: Shanghai's dangerous silver bullet', *Journal of Plant Ecology*, τόμος 1, σελ.79-84.
- Sneddon, C, Howarth, RB & Nogaard, RB 2005, 'Sustainable development in a post-Brundtland world', *Ecological Economics*, τόμος 57, σελ.253-268
- Δήμος Θεσσαλονίκης 1995, *Οι Χρυσικοί της Νεβέσκας*, Λ' Δημήτρια, Βαφοπούλειο Πνευματικό Κέντρο, Θεσσαλονίκη.
- Ζαγορίτου, Φ 2007, *Προστασία και ανάδειξη του ορεινού περιβάλλοντος - Το παράδειγμα του Νυμφαίου Ν. Φλώρινας*, Μεταπτυχιακή διατριβή στο Π.Μ.Σ. του Ε.Α.Π. Περιβαλλοντικός Σχεδιασμός πόλεων και κτιρίων, Πάτρα.
- Κάλφας, Δ 2005. *Έκθεση Ανάπλασης και ανάδειξης του οικισμού Νυμφαίου*, Νυμφαίο - Φλώρινα.
- Κάλφας, Δ 2008, *Η ανάλυση της ελκυστικότητας του τουριστικού προορισμού ορεινών περιοχών, η περίπτωση της Κοινότητας Νυμφαίου*

- Νομού Φλώρινας, Μεταπτυχιακή διατριβή στο Π.Μ.Σ. Περιβαλλοντική Πολιτική και Διαχείριση του Τμήματος Περιβάλλοντος, της Σχολής Περιβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αιγαίου, Μυτιλήνη.
- Κοινότητα Νυμφαίου 1997, *Συμβόλαια Νεβέσκης 1860 - 1910*, Εκδόσεις Ρέκος, Νυμφαίο.
- Μέρτζιος, Ν. (2007). Νυμφαίον, Βίβλος Φιλοξενίας, Εκδόσεις Μίλητος, Αθήνα.
- Νιάνιος, Η, Μιχατίδης, Χ, Κάλφας, Δ 2007, *Διαχειριστική Μελέτη Κοινοτικού Δασοκτήματος Νυμφαίου, Νομού Φλώρινας για την δεκαετία 2006-2015*, Έδεσσα.
- Παπαδημάτου, Α, Ρόκος, Δ 2001, '"Βιώσιμη" και Αξιοβίωτη Ολοκληρωμένη Ανάπτυξη στις ορεινές περιοχές της Ελλάδας και του κόσμου', 3ο Διεπιστημονικό Συνέδριο του ΕΜΠ, Μέτσοβο.
- Πρακτικά 1ου Συνεδρίου Εναλλακτικών Μορφών Τουρισμού Νομού Φλώρινας, Ηλεκτρονική έκδοση, 3-5 Δεκεμβρίου 2004 - Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Δ/ση Τουρισμού Φλώρινας, Φλώρινα.
- Σιάρδος, Γ 2005, *Μεθοδολογία Κοινωνιολογικής Έρευνας*, 2η έκδοση βελτιωμένη και συμπληρωμένη, ΖΗΤΗ, Θεσσαλονίκη.
- Χατζηθεοδωρίδης, Φ, Μιχαηλίδης, Α, Τσιλοχρήστος, Δ, & Καζάκη Σ 2006, 'Ολοκληρωμένα Προγράμματα Ανάπτυξης του Αγροτικού Χώρου στην Ελλάδα: Μια Εμπειρική Προσέγγιση στη Διαχείριση, στις Πρακτικές και στα Αποτελέσματα', *Αειχώρος*, τόμος 5, (1) σελ.58-90.